

Thomas Huddleston
Migration Policy Group

SRBIJA

Indeks razvijenosti politika integracije migranata (MIPEx)

SRBIJA

Indeks razvijenosti
politika integracije migranata
(MIPEx)

Thomas Huddleston
Migration Policy Group

Decembar, 2012.

UVOD

ŠTA JE INDEKS RAZVIJENOSTI POLITIKA INTEGRACIJE MIGRANATA?

Svi oni akteri koji se bave integracijom obično ulažu napore da pronađu najnovije, sveobuhvatne podatke istraživanja i analize na osnovu kojih treba da zasnivaju svoje politike, predloge za promene i projekte za postizanje ravnopravnosti u svojoj zemlji. Međutim, često nailaze na nepouzdanu, zastarele informacije i parcijalne statistike koje nisu od prevelike koristi i daleko su od realnog uticaja na živote ljudi kojima treba da donesu neko poboljšanje.

Indeks razvijenosti politika integracije migranata (MIPEX)¹ je referentni vodič i potpuno interaktivni alat za procenu, poređenje i poboljšanje politika integracije. On meri razvijenost politika integracije u 31 zemlji Evrope i Severne Amerike dajući pregled politika integracije u različitim okruženjima. MIPEX je u ovim zemljama nastao uz pomoć Britanskog saveta i Grupe za migracione politike. Koristeći 148 indikatora, MIPEX utvrđuje stepen u kome svi stanovnici imaju jednaka prava i odgovornosti, kao i podršku koja odgovara njihovim specifičnim potrebama, a sve sa ciljem da jednake mogućnosti postanu realnost.

KORIST ZA DONOSIOCE ODLUKA

Donosioci odluka i civilno društvo dobijaju priručnik za procenu uticaja njihovih politika kao i jedan opšti utisak o snazi i slabostima njihove zemlje. Vlade tako mogu da vide efekte njihovog pristupa i promena politika. MIPEX im daje uvid u politike koje su dobre i one u kojima postoji prostor za poboljšanje. Oni mogu da uporede ove snage i slabosti sa drugim zemljama, sa zemljama regiona, Evrope i Severne Amerike, ili sa svim zemljama odjednom. Mogu da pronađu inspiraciju za određene politike i nauče lekcije iz njihovih ciljeva, implementacije i rezultata. Kako su politike jedan od faktora koji utiče na integraciju, MIPEX može da se koristi kao polazna tačka za sticanje uvida u to kako promene politika mogu da poboljšaju integraciju u praksi. Rezultati istraživanja MIPEX-a se mogu dopuniti informacijama iz zvanične statistike, budžeta, projekata i naučnih evaluacija, vladinih izveštaja, kao i podacima nevladinih organizacija, sudova i migranata.

KOJI SU NAJVIŠI STANDARDI KOJI KORISTI MIPEX?

MIPEX ukazuje na to šta zemlje mogu da urade da bi se stvorio pravni ambijent u kojem imigranti mogu da doprinose blagostanju zemlje, da imaju jednak pristup zapošljavanju i obrazovanju, žive bezbedno sa svojim porodicama, budu aktivni građani i zaštićeni od diskriminacije. Za svaku od 7 oblasti politike: mobilnost na tržištu rada, jedinstvo (spajanje) porodice², obrazovanje, učešće u političkom životu, stalno nastanjenje, pristup državljanstvu i anti-diskriminacija, MIPEX identifikuje najviše evropske i međunarodne standarde u cilju postizanja jednakih prava, odgovornosti i mogućnosti za sve stanovnike. Ovi standardi su zasnovani na principu vladavine prava, i pomogli su da se poboljšaju politike u Evropskoj uniji i državama članicama Saveta Evrope. Tamo gde postoji samo minimum standarda, koriste se preporuke u vezi sa politikama nastale u okviru međunarodnih istraživačkih mreža i civilnog društva.

KAKO MIPEX DOLAZI DO REZULTATA?

Na osnovu 148 indikatora politika identifikuju se važeći zakoni i politike kroz konsultacije sa najboljim istraživačima, kao i međunarodnim i evropskim institucijama. Indikator politika je pitanje koje se odnosi na određenu komponentu politike jedne od 7 oblasti. Za svaki odgovor, postoje 3 opcije. Maksimalno 3 poena se dodeljuje kada politika zadovoljava najviše standarde. 2 poena se daje kada politika delimično zadovoljava najviše standarde, a 1 poen kada je najdalje od najviših standarda. Kada u zemlji ne postoji politika za određeni indikator, ona dobija istu vrednost – 1.

U okviru svake od 7 oblasti, izračunava se prosečan broj poena na svakom od 4 segmenta koji ispituju isti aspekt politike. Prosečna vrednost tako dobijena četiri rezultata daju konačnu vrednost za svaku od 7 oblasti

¹ Migrant Integration Policy Index

² Zakonodavstvo Republike Srbije poznaje načelo jedinstva porodice koje se ostvaruje u postupku spajanja porodice shodno odredbama Zakona o strancima. Za potrebe ovog izveštaja koristimo termin spajanje porodice.

politike. Prosečna vrednost tako dobijenih konačnih vrednosti za svaku od 7 politika daje ukupni rezultat za svaku zemlju. Da bi došlo do rangiranja i poređenja, početna 1-3 skala je pretvorena u 0-100 skalu za dimenzije i oblasti politike, gde je 100% je najbolji rezultat.

MIPEX LEGENDA (0-100)

0	Kritično nepovoljna za integraciju
1-20	Nepovoljna
21-40	Blago nepovoljna
41-59	Umereno povoljna
60-79	Blago povoljna
80-100	Povoljna za integraciju

KO JE PRIKUPLJAO PODATKE?

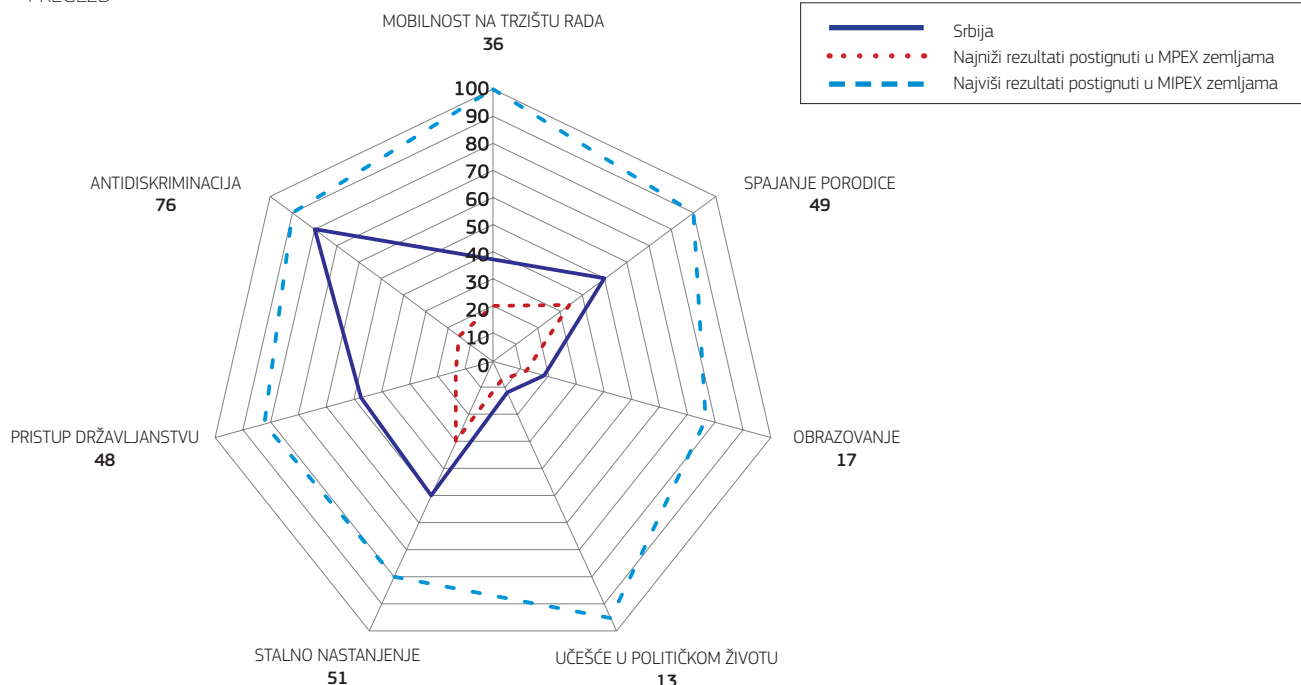
Za razliku od indeksa koji su bazirani na mišljenju stručnjaka, MIPEX se zasniva na javnim zakonima, politikama i istraživanjima. U svakoj zemlji, nezavisni eksperti za migracione zakone, obrazovanje i anti-diskriminaciju, daju ocene za svaki indikator na osnovu javno dostupnih dokumenata zemlje od 1. januara 2012. godine. Svi rezultati se zatim proveravaju od strane drugog eksperta. Tim Grupe 484 za izradu MIPEX Srbija činili su: **Dr Tanja Pavlov**, direktorka Centra za migracije Grupe 484 i **Dr Vladimir Grečić**, Institut za međunarodnu politiku i privredu, koji su obradili temu Mobilnost na tržištu rada. Temu jedinstvo porodice za strance, učešće u političkom životu i stalno nastanje obradili su: **Vladimir Petronijević**, izvršni direktor Grupe 484 i **Miroslava Jelačić**, pravna analitičarka Centra za migracije Grupe 484. Temu obrazovanja istraživali su **Dr Danijela Petrović**, docent na Filozofskom fakultetu u Beogradu i **Dr Tanja Pavlov**, a temu diskriminacije istraživali su **Milan Antonijević**, izvršni direktor YUCOM i **Vladimir Petronijević**.

Grupa za migracione politike je radila proveru popunjenih upitnika u smislu njihove konzistentnosti u svim zemljama i napisala je ovaj izveštaj zasnovan na njihovom zvaničnom bodovanju i analizi rezultata upitnika poštujući MIPEX proceduru. Upoređivale su se uobičajene prakse u većini MIPEX zemalja i članica EU. Posebna pažnja je posvećena novim državama članicama EU i novim imigracionim zemljama, i to njihovom najnovijem napretku u uspostavljanju osnovnih procedura i statusa u ovoj oblasti.

SRBIJA

NALAZI MIPEX-A

PREGLED

Kako su se granice Srbije menjale tokom protekle dve decenije, sukobi su proizveli hiljade izbeglica i interno raseljenih lica. Pored ovih velikih grupa, članovi porodica srpskih građana iz inostranstva, kao i strani radnici su stizali u malom, ali rastućem broju iz zemalja u regionu, EU i Kine. U Srbiji je uočen trend konstantnog porasta broja stranaca koji traže azil. Srbija je ratifikovala najvažnije konvencije UN koji garantuju prava svih lica, uključujući migrante, kao što su oba Pakta, Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, kao i Konvencija o pravima deteta. Država je ratifikovala dve konvencije Međunarodne organizacije rada (MOR) posebno u vezi sa radnicima migrantima, potpisala UN Konvenciju o pravima migranata, ali nije potpisala odgovarajuću konvenciju Saveta Evrope o pravnom statusu radnika migranata, državljanstvu, ili učešću stranaca u javnom životu na lokalnom nivou. Srbija je 2009 godine ratifikovala Revidiranu evropsku socijalnu povelju, sem dva člana u celini (čl. 27 – Pravo radnika sa porodičnim obavezama na jednake mogućnosti i jednak tretman; čl.31 – Pravo na stanovanje).

Sa ukupnom ocenom MIPEX-a od 41/100, politike u Srbiji su na donjoj skali umereno povoljnih politika za društvenu integraciju. Pridošlice se u procesu integracije suočavaju sa nešto više prepreka nego mogućnosti. Srbija spada u nove i male zemalje imigracije u regionu, zajedno sa Bugarskom i Mađarskom. Anti-diskriminacioni zakoni Srbije najviše doprinose integraciji, kao što je to slučaj u drugim zemljama centralne Evrope sa sličnim zakonima. Zabranjena je diskriminacija na osnovu etničke, rasne, verske ili nacionalne pripadnosti u mnogim oblastima života, a potencijalne žrtve mogu da potraže pravdu putem delimično povoljnih mehanizama za implementaciju. Takođe, stranci mogu imati koristi od inkluzivnih uslova za dobijanje državljanstva Srbije. Ipak, država je prilično ex lege diskreciona u svojim procedurama za naturalizaciju, stalno nastanjenje i jedinstvo (spajanje) porodice, kao što je slučaj u mnogim zemljama centralne Evrope. U Srbiji, strani radnici sa privremenim boravkom, porodice i oni koji imaju stalni boravak nemaju pristup ključnim pravima garantovanim u drugim zemljama MIPEX-a koji proističu iz EU regulative (kao što su prava koja proističu iz Direktiva o spajanju porodice ili Direktiva o stalnom nastanjenju). Osim toga, većina imigranata jedva da dobijaju ikakvu dodatnu podršku za obuku, pomoć deci u školi, ili učestvovanje u političkom životu.

STATISTIKA ZA SRBIJU³

Neto migracija	
Imigracioni tok	
Tri najveće zemlje porekla	Kina, Rumunija, Makedonija (2011)
Stanovništvo rođeno u inostranstvu ⁴	525,388
Rođeni u inostranstvu kao deo stanovništva ⁵	5.3%
Žene kao deo stanovništva rođenog u inostranstvu ⁶	56.7%
Broj porodičnih dozvola godišnje	10347
Broj radnih dozvola godišnje	8257
Broj studentskih dozvola godišnje	979
Broj humanitarnih dozvola godišnje	2

---

³ Podaci o broju dozvola za spajanje porodice, rad i studiranje dobijeni su od Odeljenja za strance Uprave granične policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije.

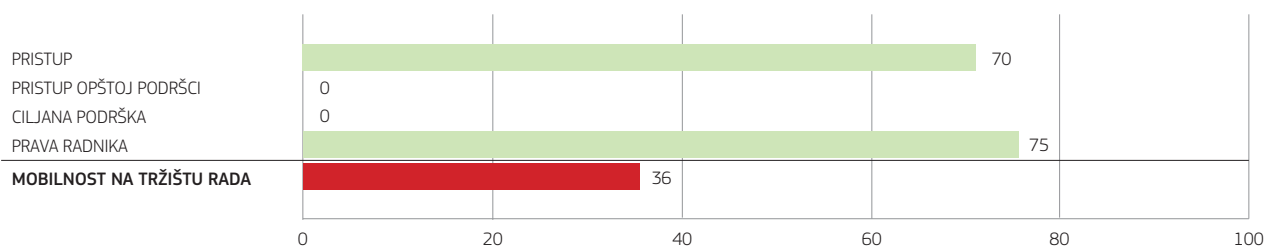
⁴ United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2011). Trends in International Migrant Stock: Migrants by Age and Sex (United Nations database, POP/DB/MIG/Stock/Rev.2011).

⁵ ibid.

⁶ ibid.

MOBILNOST NA TRŽIŠTU RADA

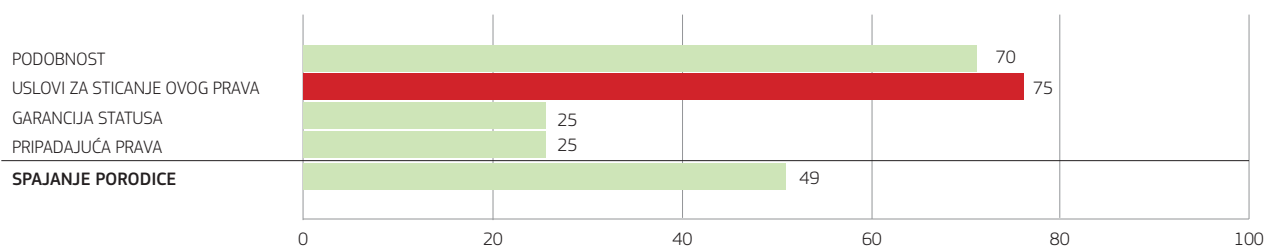

Strani radnici imaju blago ograničene mogućnosti na tržištu rada u Srbiji – ograničenja su veća nego u većini zemalja Centralne Evrope. Takvi radnici imaju pravo da rade u privatnom sektoru, u javnom sektoru na nekim radnim mestima i imaju direktan pristup samozapošljavanju, kao u većini evropskih zemalja. Svi legalno zaposleni radnici imaju pravo na iste uslove rada, socijalnu zaštitu, kao i pristup sindikatu. Ali u Srbiji, samo oni sa stalnim prebivalištem imaju isti pristup tržištu rada ili opštim merama podrške kao i srpski državljani. Iako se radnici sa privremenim boravkom mogu evidentirati kod Nacionalne službe za zapošljavanje, prioritet se daje državljanima i licima sa stalnim nastanjenjem (pristup aktivnim merama zapošljavanja, dokvalifikacije, prekvalifikacije, stručnog osposobljavanja). Procedure za priznavanje inostrane diplome su komplikovane, mnoge profesije nisu zastupljene, a duplo su skuplje za strance. U Srbiji i većini novih zemalja imigracije nedostaju i ciljane podrške ili informativne kampanje.

Pristup tržištu rada u novim zemljama imigracije

Najnovija MIPEx studija je pokazala da mnoge nove imigracione zemlje sve više otvaraju jednak pristup tržištu rada za sve osobe koje imaju legalni privremeni boravak. Glavne zemlje imigracije u južnoj Evropi (Italija, Portugalija, Španija) daju pridošlicama skoro jednake mogućnosti da promene posao i karijere i jednak pristup opštoj podršci. Grčka i Španija su 2009. godine dale automatsko pravo na radnu dozvolu porodicama radnika migranata, sa ciljem da se obeshrabri iregularan rad i pospeši ekonomska samostalnost i njihov ekonomski doprinos. Poljska je 2009. a Mađarska 2010. godine dala prava na samozapošljavanje svim osobama koje imaju privremeni boravak a ne dolaze iz zemalja EU.

SPAJANJE PORODICE

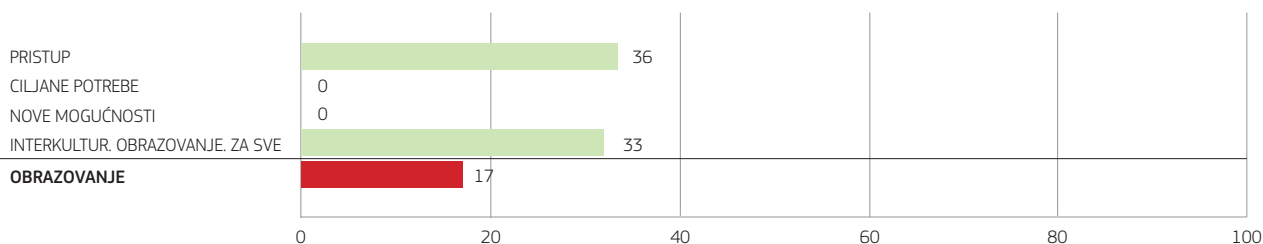

Iako porodice radnika iz zemalja koje nisu u EU često imaju pravo na spajanje porodice u Srbiji i ostalim zemljama Centralne Evrope, postupak, osnovi i pristup pravima u Srbiji više limitiran u odnosu na druge zemlje MIPEX-a. Većina pridošlica mogu vrlo brzo po dolasku da prijave supružnika, maloletnu decu, izdržavanu odraslu decu, ili bolesne roditelje. Oni koji ispunjavaju ove uslove ipak su i dalje nesigurni za budućnost svojih porodica. Prema zakonu, vlasti mogu da odbiju njihove zahteve ili povuku dozvolu bez preispitivanja njihovih ličnih i porodičnih okolnosti što je obavezno u većini zemalja EU. (Na primer, vlasti neće produžiti privremeni boravak na osnovu činjenice da ne postoji veza sa zemljom porekla.) Članovi porodica stranih državljana dobijaju samo privremene dozvole koje se mogu obnoviti i imaju ograničena socijalna i ekonomska prava, što je veoma retko u MIPEX zemljama. I za razliku od većine ovih zemalja, članovi porodice nemaju pravo na nezavisni status, čak i kada lice koje ih izdržava umre ili kada su izloženi nasilju od strane tog lica. Umesto toga, oni moraju da se kvalifikuju za stalni boravak ili drugu vrstu dozvole (npr. za rad, studiranje, ili brak sa licem koje ima srpsko državljanstvo).

Korišćenje pravnih standarda za uspostavljanje procedure osnovnog spajanja porodice

Prema EU Direktivi o spajanju porodice 2003/86/EC, članovi porodice iz ne-EU zemalja imaju pravo na boravišne dozvole u istom trajanju kao i osoba koja ih izdržava (privremene ili stalne), jednak pristup obrazovanju, zapošljavanju i stručnom osposobljavanju, kao i pravo na nezavisni status. Nove zemlje imigracije, uključujući one u centralnoj i južnoj Evropi, napravile su veliki napredak na polju spajanja porodice, delom zbog Direktive EU. Na primer, Češka nije imala posebnu politiku za spajanje porodice pre primene Direktive. Od 1. januara 2000, zakon o migracijama nalaže da vlasti moraju porodicama da izdaju dozvolu jednakog trajanja kao što to ima osoba koja ih izdržava i da uzmu u obzir uticaj odbacivanja na privatni i porodični život migranta, kao i najbolji interes deteta. Slovenački Zakon o strancima iz 2011. godine je proširio definiciju porodice na registrovane partnere ili partnere koji žive zajedno, bez obzira na pol ili seksualnu orijentaciju. Bugarski Zakon o strancima iz 2012. godine proširio je prava maloletne dece i odrasle dece, a takođe uveo nezavisni status.

OBRAZOVANJE

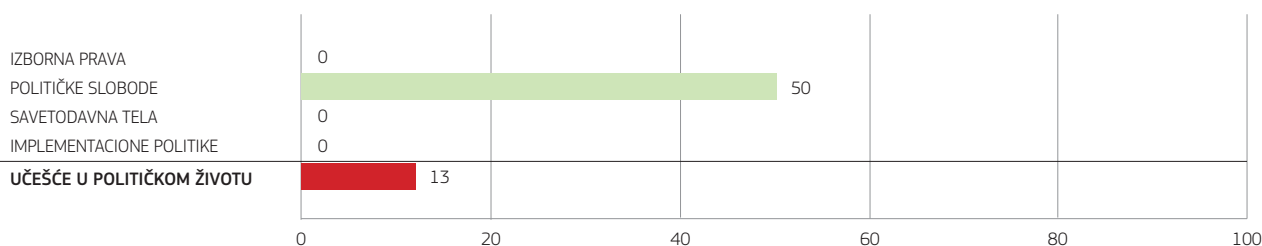

Obrazovanje dece imigranata je oblast slabosti za većinu MIPEX zemalja, posebno za nove zemlje imigracije poput Srbije. U polovini MIPEX zemalja sva deca, bez obzira na njihov pravni status, uživaju jednak pristup svim nivoima školskog sistema i svim postojećim programima podrške za ugrožene studente. Škole moraju da integrišu interkulturalno obrazovanje u svoje programe i mogu da promene i do 30% njihovog sadržaja tako da odražavaju sastav lokalnog stanovništva. Međutim, učenici imigranti nemaju pravo na program integracije tokom školovanja. Srpske škole takođe propuštaju nove mogućnostima koje imigranti donose u učionicu. Nastava o jeziku i kulturi imigranata je ograničena na evropske studente i retko se primenjuje u praksi. Poređenja radi, većina novih imigracionih zemalja Južne i Centralne Evrope obezbeđuju dodatnu nastavu zvaničnog jezika kao i maternjeg jezika, posebne nastavnike u školama, kao i obuke nastavnika o potrebama imigranata.

Prilagođavanje škola u novim zemljama imigracije

Estonija pruža svoj deci imigranta obaveznu, kontinuiranu i standardizovanu podršku vezanu za učenje estonskog jezika kao i njihovog maternjeg jezika i kulture. Slično kao i u češkom zakonu, kursevi jezika treba da budu zasnovani na potrebama, da se predaju profesionalno i redovno ocenjuju, a maternji jezik i kultura treba da budu na raspolaganju. Češki nastavnici mogu da integrišu multikulturalno obrazovanje u svoje nastavne planove kroz pedagoške materijale koji su podržani od strane države, kao i obuke za nastavnike poput najčešće korišćenog info portala (www.czechkid.cz). Slovačka je takođe nedavno uvela "multikulturalno obrazovanje" u svoj nastavni program, kao i obuku o interkulturalnom obrazovanju za nastavnike.

UČEŠĆE U POLITIČKOM ŽIVOTU

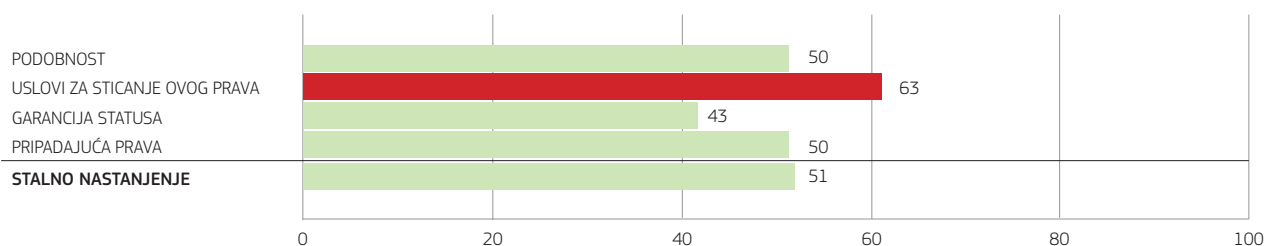

Učešće u političkom životu je slabost integracione politike u Srbiji i većini novih zemalja imigracije. Ako imigranti ne mogu da postanu građani Srbije, oni u velikoj meri ne mogu da unapređuju politike koje ih se svakodnevno tiču. Pored prava glasa, stranci su i dalje uskraćeni za ključne političke slobode, kao u nekoliko srednjoevropskih zemalja. Oni se suočavaju sa dodatnom papirologijom da bi osnivali sopstvena udruženja i ne mogu da se uključe u političke partije. Osim toga, vlada ne finansira udruženja koja vode imigranti niti ih konsultuje u nacionalnim, regionalnim ili lokalnim savetodavnim telima.

Učešće stranaca u javnom životu na lokalnom nivou

Iako donosioci odluka sve češće navode učešće u javnom životu kao ključnu oblast integracija, taj proces često dugo traje i zahteva značajne reforme. Nove imigracione zemlje u centralnoj i južnoj Evropi su napravile napredak. Nekoliko centralno evropskih zemalja su dale osobama sa stalnim nastanjenjem pravo glasa na lokalnim izborima (Češka Republika 2001, Estonija i Slovenija u 2002.) kao i pravo da se kandiduju na izborima (Litvanija 2002. i Slovačka 2003.). Većina zemalja koristi novi Evropski fond za integraciju da podrži udruženja koja rade na integraciji. Lokalne i nacionalne vlasti su počele dijalog i konsultacije sa udruženjima stranih državljana. Primer za to su Portugalija, Španija, Irska, Grčka, Estonija, Letonija i Poljska. Na primer, španski Forum za socijalnu integraciju imigranata ima nezavisnu poziciju i daje mišljenja i izveštaje o svim nacrtima koji utiču na socijalnu integraciju. Forum ima pravo da pripremi izveštaje, planove, programe na zahtev ili na spostvenu inicijativu i da formuliše svoje predloge i preporuke. Članovi udruženja koja vode imigranti obezbeđuju konsenzus sa Vladom u vezi sa svojim preporukama.

STALNO NASTANJENJE

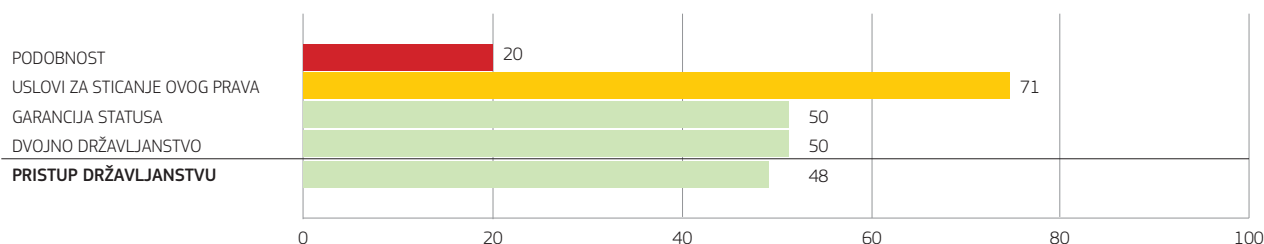

Srbija je nešto ispod pravnih standarda EU i evropskog proseka, i nameće nekoliko prepreka strancima sa trajnim boravištem u uživanju jednakih mogućnosti u ključnim oblastima života. Većina legalnih imigranata ima pravo da podnese zahtev za dozvolu stalnog boravka nakon pet godina i pod prilično jednostavnim uslovima, kao i u većini zemalja Centralne Evrope. Državna diskrecija je takođe uobičajena u regionu, jer aplikanti koji ispunjavaju zakonske uslove i dalje mogu biti odbijeni iz nekoliko nejasnih razloga (javni poredak ili bezbednost Republike Srbije, sredstva za izdržavanje). Uspešni aplikanti dobijaju stalni boravak i jednak pristup zapošljavanju. Ipak, oni imaju značajno ograničena prava u Srbiji u odnosu na većinu zemalja MIPEX-a. Specifično, nemaju jednak pristup zdravstvenoj zaštiti, osim ako njihova zemlja porekla nije potpisala međunarodne sporazume. I dalje se suočavaju sa problemima priznavanja inostranih diploma, uključujući i plaćanje većih naknada od lokalnog stanovništva. Postoji malo zaštitnih mera protiv deportacije, čak i za strance koji žive u Srbiji već decenijama, još od detinjstva, ili sa decomp (videti zemlje poput Italija, Poljska, Portugal, Rumunija, Slovenija).

Pravo na stalno nastanjenje

Države članice EU su usvojile i sprovode Direktivu o statusu državljanja trećih država koji imaju stalni boravak (2003/109/EC), sa zajedničkim ciljem da integracija stranaca sa stalnim nastanjenjem unapredi ekonomsku i socijalnu koheziju. Od tada, nekoliko novih imigracionih zemalja su uvele pravo na dugoročni boravak. Na primer, Estonija je automatski dala novi status strancima sa boravkom i odredila trajanje boravka za one koji su tek došli u zemlju na standardnih 5 godina. Nekoliko zemalja poput Češke, Letonije i Španije je razvilo dodatne ubrzane šeme za bivše studente. Portugalski zakon iz 2007. ima za cilj da stvori pravni okvir za podsticanje legalne imigracije pružanjem dugoročnog boravka skoro svim kategorijama legalnih rezidenata i zaštitom od deportacije svakoga ko je rođen u zemlji, živi u njoj još od detinjstva, ili u njoj podiže svoju decu.

PRISTUP DRŽAVLJANSTVU

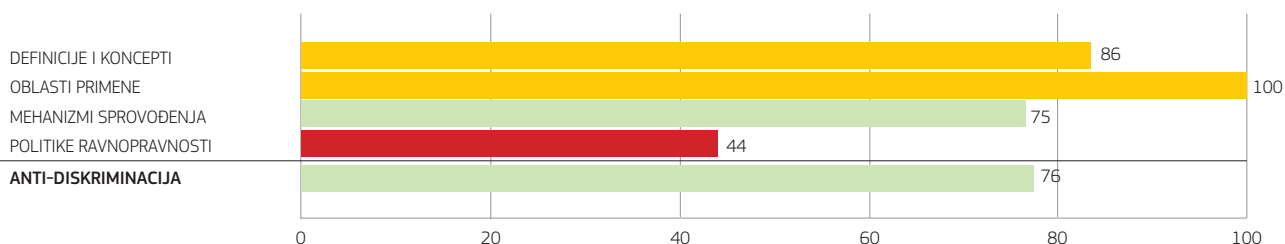

Pristup imigranata srpskom državljanstvu je samo polovično povoljan za integraciju imigranata. Ipak, ove politike spadaju u jednu od relativnih snaga zemlje, i nalaze se oko evropskog proseka i daleko iznad ostalih u regionu. Naturalizovani imigranti uživaju osnovnu zaštitu od gubitka državljanstva i apatridije, kao i ista prava kao i svi ostali državljani Srbije. Pravo na državljanstvo jeste i oblast slabosti u Srbiji, kao i u mnogim novim zemljama imigracije. Iako deca rođena u Srbiji imaju koristi od olakšane naturalizacije, ona nemaju automatsko pravo na srpsko državljanstvo, kao što je to slučaj u većini MIPEX zemalja. Za strance rođene u inostranstvu, de facto period koji je potreban da se dobije državljanstvo za one koji imaju stalno nastanjenje ili za supružnike/partnere srpskih državljana je oko evropskog proseka. Tokom ovih diskrecionih procedura, stranci sa stalnim nastanjenjem se suočavaju sa relativno malo zakonskih prepreka, osim zahteva za odricanjem državljanstva. Aplikanti moraju da se odreknu svog prethodnog državljanstva, osim ako je to nemoguće ili su bez državljanstva. Prihvatanje dvojnog državljanstva je sada trend u većini MIPEX zemalja (npr., Grčka, Mađarska, Italija, Rumunija, Slovačka).

Prihvatanje dvojnog državljanstva i državljanstvo po rođenju

Dvojno državljanstvo i oblici državljanstva po rođenju postaju norma u većini zemalja imigracije širom Evrope. U poslednjih deset godina došlo je do značajnih reformi u Nemačkoj, Belgiji, Švedskoj, Finskoj, Portugaliji, Luksemburgu i, od nedavno, Grčkoj. Od poslednjeg izdanja MIPEX-a 2010. godine, slični reformski zakoni o državljanstvu su doneti u Bugarskoj, Češkoj, Danskoj, Italiji i Poljskoj.

ANTI-DISKRIMINACIJA

Kao i susedne Bugarska, Mađarska i Rumunija, Srbija je usvojila široke anti-diskriminacione zakone, koji mogu biti od velike koristi za sve stanovnike i strance u postizanju jednakih mogućnosti u praksi. Srpski Zakon o zabrani diskriminacije iz 2009. godine je primenio pravne standarde EU (2000/43/EC i 2000/78/EC). Slično većini MIPEX zemalja, Srbija štiti ljude od većine oblika diskriminacije u svim oblastima javnog života. Ljude različitih rasnih ili etničkih pripadnosti, religije, ili nacionalnosti treba jednako tretirati u svim oblastima, ali je zaštita slabija u slučaju višestruke diskriminacije (videti, Austrija, Bugarska, Velika Britanija). Srbija takođe ima nešto povoljnije mehanizme za sprovođenje zakona. Iako je procedura i dalje duga i složena, žrtve mogu imati koristi od finansijske pomoći, teret dokazivanja na tuženoj strani, i alternativne procedure rešavanja sporova. Ako žrtve ne mogu same da vode slučaj, mogu da traže pomoć od NVO. Sudije imaju čitav niz sankcija na raspolaganju u slučajevima diskriminacije. Glavne slabosti u Srbiji i mnogim evropskim zemljama su politike ravnopravnosti i ovlašćenja koja imaju tela za ravnopravnost. Poverenik za zaštitu ravnopravnosti u Srbiji ne može da istražuje činjenice o slučaju, da vodi sopstvenu istragu, ili donosi obavezujuće odluke. Pored toga, Srbija bi mogla da učini više na promociji jednakosti kroz socijalni i civilni dijalog (videti Portugal, Španija, Velika Britanija i nordijske zemlje).

Koja su najuticajnija tela za ravnopravnost u regionu?

Bugarska Komisija za zaštitu protiv diskriminacije, mađarska Direkcija za jednaki tretman i rumunski Nacionalni savet za borbu protiv diskriminacije nude žrtvama nezavisne savete i mogu da donesu obavezujuće odluke na žalbe. Rumunski Savet je nezavisno administrativno telo koje ima kvazi-sudska ovlašćenja. Mađarska Direkcija takođe ima zakonsku osnovu da interveniše u ime podnosioca, a takođe pokreće i sopstvene postupke, ali samo protiv određenih državnih organa. U procesu kreiranja politike, bugarska Komisija može podneti pravno obavezujuće preporuke parlamentu i vladi u pripremi zakona i ukidanju diskriminatornih zakona.